

РЕФЕРАТИ

СЕРЕДНЬОВІЧНА ФІЛОСОФІЯ

АНДРІЙ БАУМЕЙСТЕР (Київ). Осягнення реального буття: дискусійні питання томістичної епістемології в світлі сучасних досліджень

У статті аналізується сучасні дискусії навколо реалістичної епістемології Томи Аквінського. Чи є епістемологія Аквіната варіантом емпіризму або апостеріоризму? Автор дає негативну відповідь і критикує у зв'язку з цим позиції Мечислава Кромпца (Mieczysław Krąpiec) і Стефана Свежавського (Stefan Świeżawski). Чи можна казати про те, що Тома заперечує пізнання a priori? Уважне читання текстів Томи показує наявність у Аквіната теорії формального a priori. Чи можна казати, що епістемологія Аквіната – варіант репрезентаціонізму? У статті доводиться, що так казати не можна. У якому сенсі Аквінат припускає теорію ідей? Автор статті приділяє особливу увагу цьому питанню і доводить, що теорія ідей Томи є результатом корекції поглядів Августина (платонові традиції взагалі).

ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ЧАСУ

СЕРГІЙ СЕКУНДАНТ (Одеса) Суб'єкт і певність. Нормативно-критичні засади поняття суб'єкта у Ляйбніца

Розглядаючи проблему суб'єкта у щільному зв'язку з проблемою певності Ляйбніц розмежує у цій царині різноманітні точки погляду і, відповідно, різноманітні поняття суб'єкта. Тому, хоча сам термін «суб'єкт» Ляйбніц уживає переважно у метафізичному сенсі, в полемічних контекстах він усе ж виокремлює принаймні п'ять понять «суб'єкта»: емпіричний, гносеологічний, епістемічний, феноменологічний і метафізичний «суб'єкти». Оскільки філософія поставала для німецького філософа системою, що постійно розвивається, а її розвиток – вираженням прагнення людського духу до дедалі більшої певності, носієм цього знання у нього виявляється уже не емпіричний і навіть не трансцендентальний суб'єкт, а усе людство у його історичному розвитку. Бог також постає у Ляйбніца особливим різновидом суб'єкта.

ФІЛОСОФІЯ ХХ СТОЛІТТЯ

МАЙКЛ ПОТЕР (Велика Британія) Народження аналітичної філософії

В статті дається огляд логіко-математичних проблем, з яких розпочався розвиток того, що нині відоме як «аналітична філософія». Автор доводить, що моментом народження аналітичної філософії стало винайдення Фреге у 1879 ро-

ці символічного запису для кванторів та змінних. Іншим витоком аналітичної філософії стало не стільки доведення, скільки декларування певних філософських настанов Муром і Раселом на початку ХХ століття. Загалом аналіз цих витоків допомагає з'ясувати, чим є і чим не є аналітична філософія, а також чим було зумовлене її виникнення саме на початку двадцятого століття.

МОДЕРН/ПОСТМОДЕРН

Павло Бартусяк (Вінниця) Дельоз як дослідник філософії Ляйбніца: ДУША У СКЛАДКАХ

У другій главі «Складки у душі» дельозового твору «Складка. Ляйбніц і Бароко» аналізуються концепти інфлексії, сингулярності; барокова математика постає певним ескізом варіації, що знайшли себе в художньому вимірі даної епохи. Інфлексія визначається як внутрішня сингулярність, позбавлена осі координат, безякісна. Дельоз показав, що поняття барокової математики з'явилося із Ляйбніцем; він взяв за об'єкт змінні величини, які і є варіаціями. Встановлення варіації об'єктом змінило саме поняття об'єкта, він став функціональним. Заразом із об'єктом міняє свій статус і суб'єкт, наголошено, що суб'єкт, у своєму новому статусі, отримав місце, положення, власне місцеперебування. Також розглядається концепт включення, що постав умовою відповіді на дельозове питання: для чого щось складається? Складається, щоб бути поміщеним до іншої речі. На думку Дельоза, те, в чому відбувається включення є ні позицією, ні місцем, ані точкою зору, а тим, що перебуває у ній – суб'єктом чи душею.

ФІЛОСОФІЯ і ТЕОЛОГІЯ

Геннадій Христокін (Київ) Постмодерний неопатристичний містичний емпіризм Йоана Манузакіса

У статті аналізується вчення про пізнання Бога у православного богослова Йоана Манузакіса, який розвиває перший варіант постмодерної православної феноменології містичного досвіду як містичних почуттів. В межах своєї концепції, спираючись на вчення французького філософа Жана-Люка Маріона, Й. Манузакіс розвиває феноменологію чуттєвого бачення Бога. Христос Євангелія є такою з'явою Бога, яка не сконструйована людською уявою чи мисленням, а є іконою – символічним явленням Бога. Спираючись на вчення Жака Дерріди, православний богослов розвиває герменевтику слухання Бога. Щоб почути оповідь Євангелія, в якому відкривається Христос, необхідно слухати текст в феноменологічному мовчанні – відмовитися від смислів, створених свідомістю. За допомогою філософії М. Мерло-Понті, Й. Манузакіс створює феноменологію дотику до Бога в любові. Це стає можливим в свхаристії, яка постає благодатним єднанням людини й Бога, своєрідним есхатологічним часом. Й. Манузакіс не лише створює власну інтерпретацію містичної теології патристики, але, фактично, від отців йде до біблійного світогляду, якому невластиве метафізичне мислення. Визнання чуттєвого характеру містичних інтуїцій дозволяє Й. Манузакісу далі розвинути неопатристичний містичний емпіризм, створивши містичний сенсуалізм як постмодерне вчення.

СХІД ЄВРОПИ

ВСЕВОЛОД КУЗНЕЦОВ, ЛЮБОВ НЕРУШЕВА (Вінниця) РОМАН З ВІЧНОЮ ЖІНОЧНІСТЮ. ЕРОТИЧНИЙ МІСТИЦИЗМ ВОЛОДИМИРА СОЛОВІЙОВА

Запропонована робота присвячена еротичній філософії Вол. Соловйова. Автори аналізують загальні уявлення Соловйова про стать, статеву любов і сексуальність, а також соловйовське вчення про Софію. В якості джерел використовуються не тільки філософські, але й художні твори мислителя. Велика увага приділяється пошуку архетипічних основ теоретичних конструктів Соловйова, проводяться паралелі між метафізичними конструктами філософа і слов'янським космогонічним міфом.

ПЕРШОДЖЕРЕЛА

ІВАН ІВАЩЕНКО (Київ) ЗНАЧЕННЯ ДРУГОГО ЦИКЛУ ДОПОВІДЕЙ «УЧЕННЯ ПРО НАУКУ» 1804 РОКУ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ Й. Г. ФІХТЕ

У статті стисло розглянуто головні поняття другої лекції Фіхтевого «Учення про науку 1804», а також обґрунтовано переклад ключових термінів цієї редакції учення про науку (Wissenschaftslehre, das Durch, das Soll, das Muß, Einsicht, einsehen, Das Einleuchten, einleuchten, Gewißheit). Зокрема, розглянуто особливості аргументації у 15-й та 16-й лекціях, які унаочнюють структуру пізньої теорії Фіхте: вчення про істину та вчення про явище. У статті також висвітлено зв'язок стилю лекцій із Фіхтевою спробою розробити нерелексивну теорію самосвідомості.